

17

Wojna trzydziestoletnia

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XVII. Europa w XVI–XVII w.

Uczeń:

2) charakteryzuje konflikty polityczne w Europie, z uwzględnieniem charakteru wojny trzydziestoletniej.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1583–1588, 1609, 1618, 1618–1623, 1618–1648, 1620, 1624–1629, 1630–1634, 1632, 1635–1648, 1643, 1648
- postacie: Rudolfa II Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha, Ferdynanda II Habsburga, Albrechta von Wallensteina, Gustawa II Adolfa

ROZUMIE

- pojęcia: wojna kolońska, wojna trzydziestoletnia, list majestatyczny, defenestracja praska, pokój westfalski

POTRAFI

- scharakteryzować sytuację wyznaniową w Rzeszy w przededniu wybuchu wojny trzydziestoletniej
- przedstawić genezę wojny trzydziestoletniej
- opisać poszczególne etapy wojny trzydziestoletniej z uwzględnieniem najważniejszych postaci biorących w niej udział
- wymienić główne postanowienia pokoju westfalskiego
- ocenić znaczenie pokoju westfalskiego dla sytuacji międzynarodowej w Europie
- podać społeczne, polityczne i gospodarcze skutki wojny trzydziestoletniej

I. WPROWADZENIE

Prosimy uczniów, aby wymienili najważniejsze konflikty, jakie toczyły się w XVI w. Mówimy, że konfliktem, który na trwałe zmienił sytuację na kontynencie europejskim, była wojna trzydziestoletnia. Według historyków była to największa katastrofa wczesnonowożytnej Europy. Podajemy temat i główny cel lekcji.

II. ROZWINIĘCIE

Podkreślamy, że jedną z najważniejszych przyczyn wybuchu wojny trzydziestoletniej była sytuacja wyznaniowa w Rzeszy. Zadajemy pytania:

- ▶ Który pokój regulował sprawę wojen religijnych w Rzeszy?
- ▶ Jakie były jego postanowienia?

Zwracamy uczniom uwagę na sytuację wyznaniową w Rzeszy; warto przytoczyć również przykład królestwa Czech.

Rozdajemy uczniom karty pracy i odtwarzamy film *Wojna trzydziestoletnia 1618–1648* (minuty od 0:00 do 6:32). W trakcie oglądania uczniowie uzupełniają w tabeli w karcie pracy część *Przyczyny wojny trzydziestoletniej*. Po zakończeniu filmu prosimy wybranych uczniów o odczytanie odpowiedzi. Uzupełniamy ewentualne braki.

Wskazujemy na napiętą sytuację w Czechach i łamanie przez Habsburgów praw stanów czeskich. Wprowadzamy pojęcie *defenestracja praska* i zaznaczamy, że wydarzenie to jest uznawane za początek wojny trzydziestoletniej. Mówimy, że konflikt miał cztery główne etapy.

Następnie dzielimy klasę na cztery grupy i rozdajemy uczniom instrukcje.

Grupa I

Jesteście kronikarzami żyjącymi w Czechach w czasie wojny trzydziestoletniej. Poproszono was, abyście sporządzili krótką notatkę z przebiegu czeskiego etapu wojny trzydziestoletniej. Potrzebne wiadomości znajdziecie w podręczniku w podrozdziale *Czeski etap wojny (1618–1623)* (s. 176). W swoim krótkim zapisie kronikarskim uwzględnijcie najważniejsze bitwy, postacie oraz ostateczny rezultat tego etapu walk.

Grupa II

Jesteście kronikarzami żyjącymi w Rzeszy w czasie wojny trzydziestoletniej. Poproszono was, abyście sporządzili krótką notatkę z przebiegu duńskiego etapu wojny trzydziestoletniej. Potrzebne wiadomości znajdziecie w podręczniku w podrozdziale *Duński etap wojny (1624–1629)* (s. 176). W swoim krótkim zapisie kronikarskim uwzględnijcie najważniejsze bitwy, postacie oraz ostateczny rezultat tego etapu walk.

Grupa III

Jesteście szwedzkimi kronikarzami w czasie wojny trzydziestoletniej. Poproszono was, abyście sporządzili krótką notatkę z przebiegu szwedzkiego etapu wojny trzydziestoletniej. Potrzebne wiadomości znajdziecie w podręczniku w podrozdziale *Szwedzki etap wojny (1630–1634)* (s. 176–177). W swoim krótkim zapisie kronikarskim uwzględnijcie najważniejsze bitwy, postacie oraz ostateczny rezultat tego etapu walk.

Grupa IV

Jesteście francuskimi dyplomatami w czasie wojny trzydziestoletniej. Poproszono was, abyście sporządzili krótką notatkę z przebiegu francuskiego etapu wojny trzydziestoletniej. Potrzebne wiadomości znajdziecie w podręczniku w podrozdziale *Francuski etap wojny (1635–1648)* (s. 177). W swoim krótkim zapisie kronikarskim uwzględnijcie najważniejsze bitwy, postacie oraz ostateczny rezultat tego etapu walk.

Następnie zespoły prezentują kolejno efekty swojej pracy na forum klasy. W trakcie ich wystąpień pozostali uczniowie uzupełniają odpowiednie fragmenty tabeli w karcie pracy.

Uczniowie wypełniają fragment tabeli *Pokój westfalski* w karcie pracy na podstawie mapy (m4, s. 178) oraz tekstu źródłowego (m5, s. 179) zamieszczonych w podręczniku.

Następnie dzielimy uczniów na trzy grupy i dajemy im kolejne instrukcje. ► PDF

Grupa I

Wynotujcie wszystkie skutki polityczne wojny trzydziestoletniej na podstawie podrozdziału *Skutki wojny trzydziestoletniej* (s. 179–180).

Grupa II

Wynotujcie wszystkie skutki społeczne wojny trzydziestoletniej na podstawie podrozdziału *Skutki wojny trzydziestoletniej* (s. 179–180).

Grupa III

Wynotujcie wszystkie skutki gospodarcze wojny trzydziestoletniej na podstawie podrozdziału *Skutki wojny trzydziestoletniej* (s. 179–180).

Uczniowie odczytują swoje odpowiedzi, a potem wspólnie uzupełniamy ostatnią część tabeli w karcie pracy.

III. PODSUMOWANIE

Zadajemy uczniom pytania:

- Czy, waszym zdaniem, wojna trzydziestoletnia w rzeczywistości zakończyła spory religijne w Europie?
- Jak uważacie, wizerunek których państw ucierpiał, które zaś wyszły z wojny zwycięsko?

METODY KONTROLI

Uczniowie wykonują polecenie podsumowujące numer 3 z podręcznika (s. 181).